

Hørings svar til Klimaplan 2021-2030 fra ForUM-fellesskapet

ForUM er glad for klimaplanen med tydelige mål for utslippsreduksjoner fram til 2030. Vi er positive til økt CO₂-avgift som vil bety mye for å få ned utslippene. Det er likevel mangler ved klimameldingen som vi vil påpeke:

Klimaplanen må forsterke arbeidet med de andre bærekraftsmålene. Riksrevisjonen har nylig påpekt at Norge har store utfordringer med bærekraftsmål 12 om ansvarlig forbruk og produksjon og mål 14 og 15 om natur. Flere av klimatiltakene i Klimaplanen kan være i konflikt med disse målene, som f.eks biodrivstoff, skogplanting og -gjødsling mens andre som energieffektivisering og mindre forbruk i Norge ikke er omtalt.

Klimaplanens 2030-mål synes utilstrekkelige og oppnåelsen er usikker

Å kutte utslippene fra ikke-kvotepliktig sektor som skissert i Klimaplanen vil gi ca 15,5 millioner tonn i utslippsbudsjett for sektoren i 2030. Samlede norske utslipp skal da være under 23,2 mill tonn for å nå en 55% reduksjon i forhold til 1990. Da er det igjen 7,7 mill tonn til kvotepliktig sektor, noe som krever en reduksjon for kvotepliktige utslipp på 70% i forhold til 1990. Klimaplanen har ingen konkrete tiltak for hvordan dette skal nås, med unntak av økt CO₂-avgift.

Klimaplanen har en forventet teknologisk utvikling som premiss. Ny teknologi er nødvendig for å kutte utslipp, men teknologisk utvikling og implementering kan gå saktere enn forutsatt. Det er også viktig å anerkjenne at teknologiske løsninger kan få negative konsekvenser for menneskerettigheter og miljø i det globale sør. Det er dermed både usikkert og urettferdig å basere utslippskutt på teknologi i så stor grad som klimaplanen gjør.

Behov for sterkere tiltak i olje- og gassnæringen

Parisavtalen forutsetter at mesteparten av kjente reserver skal bli liggende og investeringene i fossil energi skal hurtig ned. Da er det ikke rom for å lete etter ukjente reserver, spesielt ikke i Arktis. Klimaplanen ser bort fra at Norge må ta større ansvar for skadevirkningene fra eksport av norsk olje og gass, og at produksjonen står for omtrent 30% av utslippene i Norge. Det er umusikalsk av Norge å gjemme seg bak forurenser-betaler prinsippet, når salg av olje og gass har gitt oss store inntekter, og mulighet til å gjøre langt mer med omstilling og klimatiltak.

Vi ber om:

- Årlige utslippsmål for alle sektorer
- Et tallfestet klimabudsjett for at klimaeffekten av prioriteringene i statsbudsjettet er i tråd med klimaplanens sektorvise utslippsmål
- En tydeliggjøring av at ved Klimaplanens mål for ikke-kvotepliktig sektor, må kvotepliktig sektor kutte med 70%.
- Samskriving av klimaplanen med en strategi for hvordan Norge blir et nullutslippssamfunn i 2050
- En plan for kutt i kvotepliktig sektor som en del av klimaplanen, slik at denne blir helhetlig

- Eksporterte utslipp fra norsk olje- og gasseksport bør synliggjøres i utslippsregnskapet
- En omstillingsavgift for olje og gass for å redusere økonomisk klimarisiko og vri omstillingen til nye grønne næringer
- Et initiativ til en avtale mellom olje- og gassproduserende land om frivillig redusert produksjon og eksport som et supplement til Parisavtalen, for å forhindre karbonlekkasje ved ensidig kutt i produksjonen. Norge må gå foran ved å kutte i sin produksjon.

Energieffektivisering og sirkulærøkonomi

IPCCs 1,5 graders rapport understreker nødvendigheten av energieffektivisering, men energieffektivisering nevnes ikke i planen. En Twh energi spart er den mest klima- og miljøvennlige energiformen.

For å kutte klimagassutslipp med 50-55% innen 2030, trenger vi virkemidler for mindre forbruk. Forbruket må mye mindre baseres på bruk og kast. Circularity Gap Report Norway (august 2020) viser at Norsk økonomi er bare 2,4% sirkulær. Dette er en viktig indikator på hvordan vi i Norge forbruker både fornybare og ikke-fornybare ressurser, og henger sammen med energieffektivisering og klimafotavtrykk. Sirkulærøkonomien kan også skape nye arbeidsplasser.

Vi ber om:

- Tiltak for energieffektivisering med økte midler til Enova og andre tilskuddsordninger
- En satsing på delings- og bytteøkonomi og at hele økonomien blir gjennomsyret av sirkulærøkonomiske prinsipper der så mye som mulig resirkuleres, repareres og gjenbrukes
- En avgiftspolitik som vrir forbruket bort fra unødvendig materielt forbruk og som stimulerer til reparasjon og gjenbruk

Meldingen hopper over vanskelige transportspørsmål

Transportsektoren står for 25 prosent av klimagassutslippene. Utbygging av mer vei gir økt bilbruk, samtidig som nye motorveier gir omfattende nedbygging av natur og matjord med karbontap og skader på natur, landskap og rekreasjon. Det står lite om jernbanesatsing, og ingenting om planen om en ny rullebane på Gardermoen.

Vi ber om å:

- Tydeliggjøre satsingen på jernbanen
- Ta avstand fra planen om en ny rullebane på Gardermoen
- Integrere klima- og miljømål i Norsk Transportplan
- Legge kapasitetsøkende veiprojekter på is

Naturlig karbonlagring

Globalt bindes over halvparten av menneskeskapt klimautslipp opp i naturen hvert år. Norge har mer enn dobbelt så store naturlige karbonlagre som gjennomsnittet av verdens landområder (NINA 2020). Bevaring og restaurering av karbonrike økosystemer som fjellområder, våtmark, skog, åpent lavland og tareskoger er viktige bidrag til å bevare og styrke naturens evne til å lagre karbon og begrense global oppvarming. Likevel mangler klimaplanen helhetlige tiltak for dette. Det samme gjelder karbonlager i jordsmonnet i skog, som utgjør 80% av karbonlageret i boreale skoger.

Vi ber om:

- Et klimamål om økt naturlig karbonlagring i økosystemer, samt en egen strategi for å følge opp målet i sektorer med arealforvaltning, tiltak i skog- og jordbruk og restaurering av natur
- En styrking av det faglige beslutningsgrunnlaget for en slik strategi ved en Naturkur, hvor aktuelle tiltak og virkemidler for økt naturlig karbonlagring også sikrer naturmangfoldet
- En naturavgift på utbygginger for å begrense nedbygging av naturlige karbonlagre, der inntektene går til å restaurere samme type natur som det som blir beslaglagt
- Økte midler, forsterket lovverk for vern av naturlige karbonlagre og økte insentiver for tiltak som bygger karbonlagre i jord og i havet

Et klimatilpasset jordbruk

Klimaplanen er basert på at utslippskutt av klimagasser i landbrukssektoren skal skje gjennom jordbruksforhandlingene. Det er lagt opp til et kutt i klimagassutslippene fra landbruket på 5 mill tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030.

Vi ber om å:

- Sette et klart mål om redusert bruk av fossilt drivstoff og andre ikke-fornybare innsatsfaktorer som mineralgjødning
- Fremme tiltak som øker karbonbinding i jord gjennom ulike støtteordninger, og sikre at karbonbinding i jord blir kvantifisert og inkludert i klimaregnskapet
- Sette inn tiltak som reduserer import av fôrråstoffer som fører til avskoging og tap av karbon og naturmangfold, bla. i Brasil. Lage et klimaregnskap som inkluderer importerte fôrråstoffer for å synliggjøre effekten av å produsere dette i Norge
- Fjerne kommunenes mulighet til å gi dispensasjon fra forbudet mot nydyrking av myr

Staten må stille tydeligere krav til kommunene ved økte krav til rapportering, integrering av klimahensyn, og økt juridisk handlingsrom (ref. Klimakur).

Vi ber om at regjeringen setter i gang en prosess for å få på plass en en klimalov for kommunene, bygd på samme lest som dagens klimalov.

Loven bør omfatte:

- Tydeliggjøring av kommunenes ansvar for klimakutt
- Klimastrategier og klimabudsjetter som sikrer utslippsreduksjon i tråd med klimamålene
- Klimarapportering som viser hvordan kommunen leverer på kravene i klimaloven
- Krav om at alle større beslutninger må vurderes i forhold til klimaeffekt

- Statsforvalteren og Miljødirektoratet skal følge opp kommunenes innsats

Internasjonale tiltak

Norges ansvar for å kutte klimagassutslipp er langt større enn det vi kan kutte nasjonalt. Parisavtalen forplikter oss i tillegg til å støtte klimatiltak i utviklingsland og kan ikke nås uten omfattende internasjonale tiltak fra rike land som Norge. Dette perspektivet savnes i klimameldingen.

Vi ber om at:

- Regjeringen fremlegger en egen stortingsmelding om norsk klimafinansiering med en forpliktende opptrappingsplan.

Sist men ikke minst vil ForUM minne om at barn har et stort klimaengasjement og at Klimaplanen bør tilgjengeliggjøres for barn og unge.